

TÉRKÉP, MINT FALDISZITÓ. Francia, angol és német lakásberendezők újabbán egyaránt szívesen alkalmazzák. Legutóbb két interieurben lehe-
tett egy-egy óriás térképet észrevenni a falon. Mindkettőt Breuhaus tervezte : egyik a saját lakásának dolgozó szobája, másik a kölni IRA-kiállítás könyvtárszobája volt. Azok a nagy, színes foltok, melyeket egy térkép nyújt, valóban korszerű díszei egy falnak. De Breuhaus falimappái inkább csak jelképes térképek, a kontinensek s tengerek körvonalával. Sem praktikusán fel nem használhatók, sem nem érdekesek. Az angol és francia lakásberendezésben inkább a régi, rézmetszettechnikával készült s kézzel színezett nagy «faliabroszokat» szeretik. A párizsi Bibliothèque Nationale nemrég kiállítást is rendezett ilyen XV—XVI. századi térképekből. Ezek a nagy felfedező- s hajózási lázban született térképek rendkívül érdekes dokumentumok : tele vannak festve négerekkel, gólyákkal, tornyokkal s minden sziget virul, minden gyarmat zászlókat lenget rajtuk. A nagy óceánjáró-gőzösök társasági terméit is gyakran díszítik ilyen térképek, melyeknek műveltség-történeti jelbeszéde érdekes és művészi.

A MAHARÁDZSA HÁREMEI. Körülbelül egy évvel ezelőtt két autót vágatott a hamburgi országúton. Szokás szerint : az egyik mindenáron megelőzte a másikat. Számok feljegyzése, ismerkedés a szállodában. Bemutatkozás. Egyik volt : Willi Mühlau hamburgi építész. A másik : Tripura maharadszája, jelenleg 25 éves. Ennyi az első felvonás. A másodikban a hamburgi építész már építi is a távol Indiában a negyvenötmilliómárkás háremet. Egy palota, végig márványból. Két nagy udvar. Egyikben lakik a maharadsza maga. Van ott könyvtár, táncterem, billiárdesernok, bár. Van egy indiai szoba, egy európai szoba, van levéltár, de van üzleti szoba is. Sok szép könyv, de sok lapislazulival kirakott bútordarab is. Második felvonás második udvara : háremhölgyek lakosztályai. Tizenkét «kedvence» van a rádzsának. Minden feleségnek jár egy önálló lakosztály, valamennyiben háló- és fürdőszoba. Így él egy maharadsza. Harmadik felvonás : Happy end. A sikerült terv annyira megtetszett a szomszédban lakó Baroda maharadszájának, hogy nyomban megbízta föntebb leírt hamburgi építész, csináljon neki is egy parkházat. De ő aránylag nőtlen ember, csak egy felesége van. Neki tehát már épül egy egyemeletes villa.

HUMOROS KERÁMIA. Mióta a keramikusok a régi díszedények készítése helyett egyszerű, humoros formák üdítő játékára tértek át, mindenfelé új híveket szereztek a régi mesterségnek. Most egy francia keramikusnak, Jean Besnardnak a munkái váltak ismertekké s ez csak megerősíti a kerámia új életcélját. Besnard a nagy francia festőművésznek, a gyarmati s indiai tájképek ismert mesterének a fia. Modora szinte teljesen originális. Az ő kerámiai tárgyai semmiféle gyakorlati célt sem szolgálnak : csak a formájukkal, a színükkel mulattatnak. Olyan gömbölyű, furesa, elrajzolt figurák ezek, mintha esupa kókuszdióból összeállított táncosnőt, vagy pinguint látnánk. Test, fej, derék, esupa tojásidom. Néha nemesak a forma, de

a felület is olyan, mint valami pulykatojásé. Besnard a hibákat is nagyszerűen kiaknázza, a formálás, az égetés, a mázkezelés folytán adódó hibákat. Szinte megismétli a hibát, törvényerőre emeli. A sok édeskés és dekoratív színesség után ezeknek a eserepeknek gyerekes, clownszerű, mulatságos hangulata nagyon üdítően hat.

A FÜZÖTT GYÖNGYÖK DIVATJA. Pár évvel ezelőtt, a világ elszegényedésével egyidőben merült fel a különféle hamis ékszerek divatja. Azt lehetett volna hinni, hogy ez is, mint a toaletdivat annyiféle szeszélye, hamarosan el fog tűnni. De azóta a fiúslányból újra szende hajadon lett, a sportszerű toalettekből nőies, hosszúrúhás divat. A tarkagyöngy pedig híven kitart mindenféle divat mellett s erősen háttérbe szorítja az igazi ékszert. Mostanában különösen a sokszínű s többféle alakú szemeket fűzik egymásmellé, amivel azt érik el, hogy ugyanaz a nyaklánc többféle színű ruhához viselhető. Viszont a legolesőbb — porcellán, galalith és üveg — anyagok mellett az értékesebb anyagokat is felhasználják ily nyakdíszek s karkötők készítésére. Az ezüst mellett gyakran fűznek fel ametisztből, rózsafából, elefántesontból, korállból, aranytopázból, borostyánkőből, carneolból való szemecskéket s ezzel a nagy szín- és anyagváltozatossággal igyekeznek a lánc bizarrságát fokozni. Egy német iparművész nemrég megvallotta, hogy ő a felhasznált anyagoknál még arra is tekintettel van, hogy jóhangzású nevük legyen. A közönség sokkal szívesebben vásárol egy gyöngyfűzért, ha azt mondhatja róla, hogy zebrano- és amazonit-szemek vannak rá felfűzve.

PANASZOK A KÖNYVKÖTÉSÉRŐL. Gróf Hardenberg Kunó a németországi könyvkötés művészi színvonalának erős hanyatlását teszi szóvá egyik művészi folyóiratban. Elismeri, hogy vannak jó mesterei még ma is ennek az iparágak, de igen sok súlyos hibát fedez fel a gyakorlatban. Néhányat fel is sorol közülök. Utánozzák a régieket, ahelyett, hogy szellemüket követve, újat alkotnának. Anyagokban, ornamentikában sok virtuóz ügyeskedés, melyben azonban kevés örömmük telik. A fedélre teszik azt, aminek a hátán volna a helye s viszont. Minden szegyenérzet nélkül átvisznek valamit a könyv illusztrációiból a fedélre, tökéletesen alkalmatlan eszközökkel. S ezt nemesak a német, de az osztrák, francia, angol, svéd, eseh könyvkötések szemléjénél is meg lehet állapítani. Hardenberg nem emlékezik meg a magyar könyvkötésekről, melyekről nagyjából ugyanezt lehetne elmondani. A nagy olesóság után való hajszá, a könyv igazi amatőrjeinek lassú kihalása, de másrészt a könyvkötésben annyira fontos műhelyi erények gyors pusztulása nálunk is egyre érezhetőbbé teszi a jó könyvkötők s a művészi munkák erős megfogyatkozását. N.

• K I Á L L Í T Á S O K •

GOETHE SZINPADA. Az Ernst-múzeumban sok-sok rajz, kosztümterv, álarc és szcenárium közt megjelent a száz év óta halott Goethe ünnepelelt szelleme. Kedves, üde nyitánya a magyar

Goethe-tisztelet ünnepi nagyheteinek. A Jaschik-iskola növendékei, túlnyomórészt fiatal lányok, hódolnak itt a weimari kegyelmes úrnak a ragyogó papirosokkal és színpadok piros fényével. Tudjuk, a hódolatnak ez a fajtája nagyon kedves volt az öreg költőnek. A romantikus, sőt forradalmi lelket meglátni, azután a klasszikus zengést átültetni műveiből a színpad kis kozmoszába, mindezt pedig szcenikai elevenséggel megtestesíteni, a legszebb prólógus az ő ünnepléséhez. Az tehát, amivel részt veszünk a frankiurti Goethe-kiállításon, ötlet és ízlés, sőt sokszor meglepően nagyvonalú. A rajzoló és festőgató növendékek néhány hétre vagy hónapra elmélyült szcenikusokká változtak. Két jó mester szava irányította őket: a saját tanárakon kívül egy finom rendezőtehetség, dr. Németh Antal, a szegedi dramaturg. Az előbbinek dekoratív útmutatásait szerencsésen egészítették ki a rendező és színpad-technikus precíz tanításai. A legegyszerűbb színpadi díszletek is pontos alaprajzi vázlatok szerint készültek s akkora számvetéssel, mintha már holnap meg is valósulnának. A kis makettek mindegyike él, sőt vele rezeg a színpadi esekelménnyel: egyik talán inkább Gordon Craigh, másik inkább Reinhardt szellemében. Különösen a romantikus lehetőségeket szeretik kiaknázni a fiatal növendékek. A sok kis színpad mindegyike az ész és szív közöségében fogamzott: mégis a legpregnansabban a Jaschik—Benedek Kata-féle Fauszt-szenárium és a Békeffi Endrétől származó Iphigenia-színpad fejezi ki a dráma lelkét. Már sokkal több kifogásolni valót lehetne a jelmeztanulmányok közt találni. A falakon végigvonuló kosztüm- és arcfestési kísérletek nagyon érdekes iskolai stúdiumok, de még nem mindegyik érett meg arra, hogy kiállítsák. S még fokozottabban vonatkozik ez a papirosból való álarckra, melyek csak rontják az ünnepi hangulatot. Annyi finom kis ékszerdoboz, muzsikálóláda, baba-színpad leheli itt a nagy mester mágikus lelkét, hogy ezekben töretlenül s tisztán szólal meg a német költő minden lírai szenvedélye és minden drámai építőereje.

N. P.

• P Á L Y Á Z A T O K •

A TÁRSULAT TERVPÁLYÁZATA. A mai néhez körülmények között rendkívül fontos akeiőt kezdett a Társulat vezetősége azzal, hogy korszerű, modern és olcsó lakberendezési bútortervekre, továbbá használati tárgyakra, ú. m. fa-, ötvös-, bórdíszmű-, kerámia- és porcellántervekre pályázatot hirdetett, amelyen minden magyar önálló tervező és iparművész résztvehetett.

A titkos pályázat f. év március hó 21-én déli 12 órakor járt le. A pályázati felhívást a Társulat vezetősége sok száz példányban küldte szét a tervezőknek és iparművészeknek.

A tervek díjazására a Társulat 2000 pengő tűzött ki. A beérkezett szobatervek közül a tíz legjobban megfelelő szobaterv tervezője egyenként száz pengő tiszteletdíjban részesül. A második csoportba tartozó iparművészeti tervek díjazására a Társulat szintén ezer pengőt fordít akként, hogy

a legmegfelelőbb tervek díjazása húsz és hatvan pengő között váltakozik.

Emellett a Társulat közreműködik abban, hogy amennyiben a tervezőnek kivitelezője nem akad kiállítás céljára, megfelelő műiparosokkal összehozza és a Társulat kiállítási helyiségében történt eladás esetén a tervezési tiszteletdíj, mellyel a részletrajzok elkészítése is jár, a tervező művész részére biztosíttassék.

A beérkezett terveket az Országos Magyar Iparművészeti Társulat bírálóbizottsága bírálja. A tervek a bíráló után a Társulat helyiségében öt napig kiállításra kerülnek.

Általános követelmény, hogy a tervek alapján elkészítendő tárgyak anyagszerúsége és technikai szempontból könnyű sokszorosítása biztosítható legyen. A magyar iparművészeti jelleg feltétlenül modern formában nyilvánuljon és újszerű, ízléses formájuk mellett viszonylag olcsón legyenek előállíthatók. Végül szem előtt tartandó még a tárgyak gyakorlati használhatósága.

• SZAKIRODALOM •

FÉLSZÁZADOS JUBILEUM. Ötvenéves nyomdászkodásának emlékiratait egy nagyon kedves könyvben írta meg Kner Izidor gyomai könyvnyomtató. Nem íróember s mégis gyönyörűség olvasni a könyvét, melynek címe: «Fél évszázad meggyéjén.» Mert a visszaemlékezései mögött a magyar vidéki életnek s egyúttal a jó magyar mestermunkának példaadó kultúrája áll. Oly családban, melyben esupa kompaktor volt az űs, valóban ki kellett virágoznia a könyvek szeretetének. De hogy azt azután nyugateurópai színvonalra is emelte, az Kner Izidor egyéni érdeme. Ebben a könyvben a háború előtti két évtizednek nagy művészi akarása a legmegkapóbb vallomás. A vidéki közigazgatás számára dolgozó nyomdából a báli meghívók, a verseskönyvek, a humoros kiadványok egyszerre a magyar grafikai ipar első műhelyét teremtették meg. A «Röpke Lapok» számára huszonöt évvel ezelőtt szinte lámpással kellett keresni a művészeket, kik 100 koronáért is csak nehezen adtak rajzokat a meghívók számára. De a esodalámpa ott volt Kner kezében. S mialatt egyfelől a községi nyomtatványok hatszázféle sablonját nyomtatta, más oldalon egész sereg grafikusművészt foglalkoztatott s Major Henrik, Divéky, Kozma és mások neveit vitte bele az itthoni s külföldi amatőrök tudatába. Ugyanakkor pedig a könyvnyomtatásnak tipográfiai szintjét is — szinte az egész magyar szakmára vonatkoztatva — ő emelte fel hatalmas iramban. A régi fejlécek, humoros záródíszek, mindenféle Buchschmuckok, amikkel a múlt század vége ajándékozta meg a nyomdaipart, lassan eltűnédeztek nemzetközi szellemükkel. S helyükre egy komoly, nemes, magyar, klasszikus tömörségű könyvforma lépett. Ebben is ő ütötte meg a hangot, ízlésével, szívességével s gavalléros kiadói gesztusával. El lehet mondani, hogy mint egykor reklámgrafikájának, úgy három évtizeden át könyveinek megjelenése is szenzációt keltett s a legjobb külföldi officinákkal vetélkedett